

MODELE POSTMODERNISTE ÎN STUDIEREA CULTURII: REFERINȚE ISTORIOGRAFICE

LISNIC Angela, dr., conf. univ.

Summary

In this study examines the theoretical models for the study of cultural history. The reason for this investigation is determined by the reconceptualization of research in the study of culture which has occurred after 60 years of the twentieth century. The need for such reassessment is required by the connotations of new theoretical approaches applied. It is also review and methodological side, which appeared in the new definitions examined and treated in the field. The study is a review of those ideas and concepts that are required to be taken into account when studying the culture in general and cultural history in particular. Also highlights the correlation of theoretical models the concerned of teaching in educating the young generation on the system of values which is the basis of the existence of a sustainable society in the future.

În prezent suntem martori oculari a fenomenelor de criză în aspectul social și individual din societatea contemporană. Una din cauzele acestei crize este condiționată de criza culturală ce s-a constituit în mediul social, cultural și educațional. Această cauză duce, la rândul său, la criza sistemelor valorice a existenței umane. Situația creată nu este nouă pentru cercetătorii din domeniul studiilor socioumane, deoarece cercetările teoretice se periclitizează cu un șir de acte normative adoptate la sârșitul anilor 90 ai secolului XX. Printre ele putem menționa deciziile Consiliului Europei privind tratarea istoriei în noile condiții ale realității [1] și Strategia 2020 [2]. Aceste acte normative pun problema predării istoriei cu noi conținuturi, conotații și interpretări. Dar pentru o înțelegere mai nuanțată a genezei problemei date este necesar de efectuat o retrospectivă istorică și istoriografică asupra subiectului, privind locul și modelele de studiere a istoriei în general și a culturii, în particular, în istoriografia din secolul al XX-lea.

Astfel problema studiilor culturale își are începuturile încă în secolul al XIX-lea și este legată de numele lui Ia. Burckhardt [3]. În monumentală sa lucrare istoric ridică problema culturii Renașterii, problemă, care se va regăsi într-un șir de studii și cercetări pe tot parcursul secolului XX și în secolul al XXI-lea. Cercetători vizați în studiile culturale caută să contrapună concepției generale, istoriei politicii și dreptului, concepția cultural-istorică, prin care scot pe prim plan istoria culturii spirituale și materiale, istoria cotidianului, istoria artei. Această tendință se dezvoltă pe parcursul secolului XX, materializându-se în școli și curente distincte, care prin esența sa, caută să identifice specificul percepției și interpretării fenomenelor legate de cultură. Printre aceste nume, în acest șir de autori, îl putem numi pe M.Weber cu concepția lui privind „tipurile ideale” [4]. Prin acest nou concept, M.Weber desemnează instrumentul conceptual pentru a analiza acțiunile sociale, în care se pot crea categorii noi de definire a imaginilor mintale și care nu sunt reprezentări exacte ale realității, dar care, pentru nevoile cercetării, accentuează în mod deliberat anumite trăsături sociale. De fapt prin această formulare M.Weber caută să unifice raționalul și magicul în cultură. Concepția lui are o rezonanță cu metoda de cercetare culturologică lansată de către O.Spengler, [5]. Ideea că, cultura este un organism social o putem regăsi în renumita sa lucrare „Apusul Europei” în care Spengler dă o interpretare amplă a două noțiuni distincte „cultură” și „civilizație”. Prin aceste două noțiuni fundamentale se caută a extinde aria cercetărilor socioculturale, dând noi paliere de examinare și de aplicare a noilor metode de studiere a culturii și a istoriei culturii. Printre acele noi metode se subscrie și metoda psihoanalitică lansată de către Z. Freud [6]. Mai exact, este vorba de teoria genezei

culturale în care Freud descrie cele două noi noțiuni cu conotație culturologică „totemul și tabutul”. Teoria lui va duce la constituirea unei direcții distinctive în științele umaniste din secolul XX și anume, constituirea direcției atropologice în studiile legate de fenomenele culturologice. Noile concepte și metode au fost mai apoi dezvoltate de către cercetătorul B. Malinovski [7]. În studiile sale, B. Malinovski [8] lansează ideea că în cultură nu este nimic de prisos sau întâmplător, chiar și lucrurile care din punct de vedere a culturii materiale sau spirituale sunt absurde, totuși, ele îndeplinesc anumite funcții sociale, iar sarcina cercetătorilor constă în explicarea acelor sisteme și simboluri, prin aplicarea noilor metode de cercetare. Astfel în studiile culturologice contemporane se argumentează necesitatea aplicării a noi concepte și metode de cercetare asupra culturii ca subiect de cercetare științifică. Una din aceste metode propuse fiind metoda funcțională. Metodă dată tratează lucrurile trecute ca o egalitate între diferite fenomene și stări sociale existente în diferite tipuri de culturi. În așa mod, se poate evidenția noi modele de percepere și interpretare a culturii ca fenomen și proces social și istoric.

Dar schimbări cardinale în cercetarea culturii putem desemna cu cercetările întreprinse de istoricii „Școlii Analelor”. Exponenții acestei școli, în anii '60 a secolului trecut, introduc în circuitul științific noi definiții și categorii teoretice pentru desemnarea fenomenelor și proceselor ce au loc în timp istoric și care sunt indisolubil legate de cultură. Unul din reprezentanții acestei școli, F. Braudel [9, 10,11], introduce în studiile sale concepția de „istorie totală”, concepție în care aplică așa categorii noționale cum ar fi „interpretarea cantitativă a faptului istoric”, iar timpului, în istorie, îi dă o nouă conotație, „long durée”. Prin astfel de studii se reconceptualizează perceperea și interpretarea culturii ca subiect de cercetare științifică. Cotitura revoluționară în tratarea culturii ca subiect de cunoaștere științifică este legată de numele lui Claude Lévi-Strauss [12], care în studiile sale îl susține pe Ferdinand de Saussure, care este pionierul noii direcții în științele umaniste, ce este desemnata ca lingvistica structuralistă. În teoria sa, acest autor susține că în toate practicile culturale ale omenirii sunt unele și aceleași structuri. Analiza fundamentală a acestor structuri este îndreptată spre demonstrarea familiei ca unitate particulară socială și care se schimbă sub presiunea anumitor factori și condiții, iar înțelegerea lor este necesară de efectuat prin analiza structurilor ce include această unitate. Perceperea și analiza acestora duce la concepte și idei spectaculoase lansate de către adepții structuralismului, una din care este combinarea materialului lingvistic în spațiul istoric și cultural. Studiile teoretice asupra problemei studiate se regăsesc în mai multe studii practice, fapt ce condiționează o revizuire nu numai a conceptelor, dar și a metodelor de studiere a lor, pentru a elabora instrumente practice de lucru cu acest material teoretic, dându-i o conotație pragmatică.

Retrospectiva întreprinsă în prezentul studiu permite să înaintăm următoarele teze:

- studierea culturii include în sine mai multe abordări transdisciplinare, fapt ce duce la apariția mai multor metode și modele de cercetare a culturii ca subiect de cercetare;
- în teoriile contemporane concepțiile teoretice privind cultura prezintă în sine o simbioză de aplicații ale sistemelor verbale și simbolice;
- conceptualizarea acestor modele condiționează o extindere a metodelor de cunoaștere și de interpretare a culturii nu numai în studii teoretice, dar și în studii aplicative.
- argumentarea teoretică a metodelor de cercetare a culturii sunt necesare pentru modelarea studiilor aplicative.

Aceste modele devin actuale în situația când cunoștințele din domeniul culturii constituie nu doar un element al cercetărilor clasice, ci sunt tot mai des utilizate în sistemele educaționale,

pentru formarea competențelor pentru tînăra generație. Una din aceste competențe fiind competența de exprimare culturală, deoarece cunoștințele culturale includ **conștientizarea moștenirii culturale** la nivel local, național și european și a locului ei în lume. Iar aceasta, la rîndul său, înglobează cunoștințe de bază despre opere culturale majore, inclusiv cultura populară contemporană, în care este esențială înțelegerea diversității culturale și lingvistice din Europa și din alte regiuni ale lumii, **nevoia de a le păstra**, precum și **importanța factorilor estetici în viața de zi cu zi**. Necesitatea cunoașterii acestor modele condiționează o reconceptualizare a conținuturilor și a metodelor aplicate în activitatea didactică ca o condiție de formare a competenței culturale pentru tînăra generație, care își constăuiește propriul său viitor.

Bibliografie

1. Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006
2. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32008H0506\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32008H0506(01))
3. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014
4. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=355494&lang=1>
5. Буркхардт, Я., Культура Италии в эпоху Возрождения: Опыт исследования / пер. с нем.— Интрада, М., 1996.
6. Вебер, М., Избранные произведения, пер. с нем., сост., общ. ред. и послесл. Ю.Н., Давыдова, предисл. П.П., Гайдено, коммент. А.Ф., Филиппова, Прогресс, М., 1990.
7. Шпенглер, О., «Закат Европы», М., 1993.
8. Freud Z. *Totem și tabu, Moise și monoteismul, Angoasă în civilizație, Viitorul unei iluzii*, Editura Științifică, 1991.
9. Малиновский, Бронислав, Научная теория культуры, 2-е изд. испр., ОГИ (Объединенное Гуманитарное Издательство), М., 2005.
10. Малиновский, Б., Избранное: Динамика культуры / Пер.: И. Ж., Кожановская и др., М., 2004.
11. Braudel, F., *Structurile cotidianului; posibilul și imposibilul*, Meridiane, București, 1984.
12. Braudel, F., *Jocurile schimbului*, Meridiane, București, 1985.
13. Braudel, F., *Gramatica civilizațiilor*, Meridiane, București, 1994.
14. Леви-Стросс, К., *Структурная антропология* / Anthropologie structurale / Пер. с фр. В.В., Иванова, М., 2001.